

TIKSĪNĀRI

əhgi=pən, nəhgi-pəniən Nəhgi-pəniən in nolīən kəti nətəm Isrel kəmautol nuvəh muva mətəuarus=pa u rəueiu. Tol pišin e kastim rəha nətəm Entəni. Aupən agin, Uhgīn təmōl nəniəskasikiən kəti ilau Epraham məmə in rəhan Uhgīn, kəni Epraham mīne namipīn mīn ilah nenəti Uhgīn mīn. Uhgīn təməni=pən kəm in mīne namipīn mīn mīne rəhan mīn nolūək mīn məmə okəkeikei kəhgi=pən ilah. Okəkeikei kəhgi=pən ilah kol məmə nəmtətīən kəti məmə ilah kotaskəlīm mautegəhan e nəniəskasikiən əha. Kəni nolīən rəha nəuaniləuis mīn rəha Isrel, nian rəfin ilah kotaskəlīm əskasik nəniəskasikiən iətəm Uhgīn təmōl kəm rəhalah kəha tərah. Nian suakəku iərman kəti tair mos nian eit, kəni kəhgi=pən, katətei katol mak lan tətəgətun məmə in nəuaniləuis kəti rəha Epraham. Kəni in mīn otaskəlīm nəniəskasikiən əha rəha Uhgīn. Kəni kətauin e nərgin. Afin e Jenesis 17.

Nian Iesu Krīsto təmuva, natimnati mīn u təməuhlin. Nəhgi-pəniən təsoliən məmə iətəmi kəti in təhruahru e nəhmti Uhgīn. Mətəu nian iətəmi kəti tətəhatətə e Iesu Krīsto, kəni in tətuvā iətəmimi kəti rəha Uhgīn. Mətəu nəfaki mīn nəuvein u ilah nətəm Isrel, ilah kəmautəni əhanəh məmə Nanihluə mīn okəkeikei kəhgi=pən ilah məmə ilah okotəhruahru e nəhmti Uhgīn. Aposil Pol təmə, kəpə. Iətəmi kəti tətuvā mətəhruahru e nəhmti Uhgīn nian in tətəhatətə əmə e Iesu Krīsto.

aposil In iətəmi kəti iətəm Uhgīn təmahlī=pa o nəni pətīgəmiən rəhan nəghatiən, təhmen e iəni

əhruiən. (Mat 10:1-4; Mak 3:13-19; Luk 6:12-16) Iesu təmauın e nətəmimi mın nəuvein məmə ilah okotaliuək ikin pisin pisin mın e nəhue niftəni. Uək kisil rəha aposil mın: 1. İlah kəmoteruh e nəhmtilah məmə Iesu in təmimis məmiəgəh mın e nımisiən. 2. İlah kəmotəni pətigəm Nanusiən Təuvir, kəni kəmotətuəuin nıməfaki vi mın, kəni nian tepət, ilah kəmotol nati apispis mın. 3. İlah kəməhuva nətəmi asoli mın rəha nıməfaki, kəni mautəni nəgətuniən əhruahru mine nolien rəha nıməfaki.

Nian Iesu təməmiəgəh mın e nımisiən, təmuva meruh Pol, kəni mauın lan məmə in otos uək rəha aposil. Nətəmimi kətiəh kətiəh mın əha ikin təhmen e Panəpəs iətəm nətəmimi kətauın e lah məmə aposil, nati əpnəpın ilah kəməsoteruhiən Iesu Kristo.

aruətuəh, naruətuəhiən Nətəm Entəni kəutol kaliku e nien məmə okotarətuəh. Mətəu e nian rəha Iesu, nətəmimi kətaig e nəhu. Kəni inu nəmtətiən kəti o nətəligiən asoli kəti məmə kəutafəl rəkis nolien tərəh mın rəhalah.

Bokis Rəha Nəniəskasikiən Rəha Nasiruiən Bokis u, in nəmtətiən rəha nəniəskasikiən iətəm Uhgın təmol kəm nətəm Isrel (Eks 25:10-22; 9:4). Kəmuvləkin e timpə kəni kəhtərain e aiən u kol tətoraip-oraip. Əpəha imə e bokis u, kəməhluaig=pən e kəpiel mil iətəm kuəpin-epin, kəmətei rəkis=pən Lou ilah ten e lau. Kəni kəməhluaig=pən e pıret nəuvein iətəm Uhgın təməfən kəm lah iətəm kətəni məmə “mana” (Eks 16:31-33). Kəni kəməhluaig=pən e kasikin rəha Eron (Hip 9:4).

Nian nətəm Isrel kəməhiət ikin kəti məhuvən əpəha ikin kəti mın, kəni ilah kəmotələs bokis u.

Nian kotatig ikin kəti, kəni kotələhu=pən bokis e Nima Tapolin Asim. Bokis u mine natimnati min əha kəməfən ilah ikin imə, ilah rəfin kotasim mətəu-inu ilah nəmtətian rəha nəniəskasikiən rəha Uhgın. Nian kəmotuvləkin Nimə Rəha Uhgın əpəha Jerusiləm, kəni bokis u tinətəharəg əpəha İkin Tasim Agın İkin e imə Rəha Uhgın. [Eruh-to narmın e Hip 9:4, pej #/, mine map rəha Nimə Rəha Uhgın.]

dikon İətəmi tətəsiru e uək rəha niməfaki (FİL 1:1; 1Tim 3:8,10-12; Rom 16:1).

Epikiuriən mine Sitoik İlah u nətəm Kris. İlah nəgətun min nəuvein nətəm kəutəsal e nıpəhriənən. Nətəm Kris tepət kəməutətəu=pən nəgətuniən rəhalah. İlah Epikiuriən kautəni məmə nəukəti nəmiəgəhiən təuvir məmə nətəmiimi okotəsal e natimnati iətəm tatol iətəmi kəti nıkin tətəgiən. İlah Sitoik kautəni məmə təuvir nəmə iətəm kəti təsətəuiən nəgiənən mine nahməiən e nıkin, nati əpnəpın nəuviriən o nərahien tətəva e nəmiəgəhiən rəhan.

Fərantə Rəha Kig Solomən Inu ikin kəti imə e Nimə Rəha Uhgın. İkin əha inəha, nian rəfin nətəmi asoli rəha nəuaniləuis min rəha İsrel kəutəghati lan e Lou rəha Uhgın. E nian rəha İesu, kəmaharu kəpiel titəlau e Nimə Rəha Uhgın. In əha imə kəmol fərantə kəti e nıkalın rəfin. E nıkalın Is ikin, kətəni məmə Fərantə rəha Kig Solomən. Kəmol pos tepət e kəpiel o naskəlim əskasikiən nəhgi fərantə. İkin əha, nətəmiimi kautos nəhmti nati miəgəh min o nohamuiən o sakrifais min. Kəni ikin əha, kautol jenis e məni ikin. (Luk 9:45-16; Jon 2:14-16) [Eruh-to narmın e Jon 10:23, pej #/.]

Farəsi Farəsi mın, mine nəgətun mın rəha Lou, ilah nətəmi asoli mın Isrel e nian rəha Iesu. Ilah kotəhrun vivi lou mın rəfin agın iətəm Uhgın təməfən kəm Mosis. Kəni maütəgətun məmə nətəmimi kotəkeikei məütətəu=pən əskasik ilah rəfin e noliən əhruahru məhruahru vivi. Kəni kəməütəgətun noliən mın mine lou mın nəuvein iətəm kəmotilpın e Lou iətəm Uhgın təməfən. Ilah kəütəfəri pik, kəni nıkilah təhti məmə ilah ilis e nətəmimi rəfin. Kəmautəni məmə noliən rəhalah in təuvır, mətəu ilah tepət, nıpəhrıniən nıkilah tamıkmık, kəni kəmotol təfagə tərəh tepət. Kəmotəməki e Iesu, kəni motolkeikei məmə okotohamu Iesu. Afın mın nəghatiən u “Satusi” e tiksınəri u.

fik, nigı u fik Nigi fik mın, ilah nigı katu mın e nəsumiən ikın Isrel. Nətəmimi kautun nəualah, kəni məütəharəg ahgəl pik nigı fik iuəkır o nimə rəhalah kəni məütəfaki məmə nıkilah otətəhti nəghatiən rəha Nauəuə Rəha Uhgın. [Eruh-to narmin e pej #/ (PicDict p09b).]

frankinsens Nigi kəti katol səntə lan. (Mat 2:11)

hap Hap in nati kəti təhmen e kitar. Katoh o naniən nəpuən.

hat rəha nisiiən Inu hat kəti kəmol e nimalı nigı uə narmi nimalı nigı kəmol e kol, kəni kətəfəfau=pən e rəhn-kapə iətəm təmol win e naiuiən. Hat kəti mın, in rəha Kig iətəm kəmol e aiən u kol.

Herot E Niutestimin kətauın e nətəmimi kuvət nərgilah u Herot.

1. *Herot Asoli* – In kig rəha nitəni Jutiə nian Iesu təmair. In təmalkut məmə otəhamu Iesu nian in iəpəou (Mat 2:1-22; Luk 1:5)

2. *Herot Antipas in nətı Herot Asoli* – In tətarmənıg e nıtəni u Kaləli nian Iesu təmətaliuək mətəni pətıgəm nəghatıən rəha Uhgın matol nati apıspıs mın. In təmöl marıt e pətan u Herotıəs, kəni in təmähli=pən soldiə kəti məmə otətei rəkıs rəhn-kapə Jon Bəptais nian in təmətəmähli e kaləpus (Mak 6:14-29).
3. *Herot Akripə Uan* – In nətı Aristopulus u in pia Antipas. In təmöl nərahıən kəm nəfaki mın nian Iesu tınəmiəgəh rəkıs mın e nımısiən. Təmohamu Jemis u pia Jon (Uək Mın 12:23).
4. *Herot Akripə Tu* – in nətı Herot Akripə Uan. Uərisıg Pol təmuvən Rom məmə otəhtul e kot rəha Sisə, Herot u təmətəu nəghatıən rəha Pol e kot rəha Festəs (Uək 25:13-26:19,27-32).

hisop Hisop in nıgı kəti katos o naruatəhıən e nəfakiən rəha nətəm Isrel (Hip 9:19).

hosanə Aupən ikın, nıpəti nəghatıən u “Hosanə” təmə, “Asıru, Uhgın, osmiəgəh itimah,” mətəu e nian rəha Iesu, nəghatıən u, ilah kəməutəuhlin məmə nıpətin tətəni məmə, “Əni-vivi Uhgın!”

ıətəmi asoli rəha soldiə mın E Nımə Rəha Uhgın, soldiə mın nəuvein kauteh vivi Nımə Rəha Uhgın mətəu-inu nətəmimi tepət kəutəhuva mautəhuvən nian rəfin. Nəmə ıətəmi kəti tatol nati təräh kəti, mətəu ilah kotəhrun nələhu əhruahruıən, kəni motəmki=pən nətəmimi nətəm kautol nati təräh e kaləpus. ıətəm tətarmənıg soldiə mın əha, in nəuanıləuis kəti rəha pris mın rəha Uhgın.

Ianihluə, Nanihluə Nanihluə mın, ilah nətəmi mın u səniəmə nəuanıləuis əhruahru rəha Isrel. Nətəm Isrel kəutəfəri pik mətəu-inu Uhgın təmauin e lah məmə rəhan. Kəni məsotolkeikeiən Nanihluə

mın. E nətəligiən rəha nətəm İsrəl, Nanihluə mın ilah rəfin kotərəh, mətəu-inu kəsotohtəu-pəniən lou rəha nətəm İsrəl.

İesu Nipəti nərgin u İesu təmə “iosmiəgəh,” uə “Uhgın in iosmiəgəh rəhatah.” Uhgın təmauin e nəti Meri məmə İesu, mətəu-inu in otosmiəgəh nətəmimi e noliən tərəh mın rəhalah (Mat 1:21). Nərgin mın nəuvein rəha İesu kətəni məmə: İesu Krısto, Nəti Uhgın, Nəti İətəmimi, Nəti Tefit.

İesu Krısto – Nian nəuvein e Niutestimin, kəutafin “İesu Krısto” uə “Krısto İesu.” Nərgin mil u kətuəghati e iətəmimi kətiəh əmə, İesu, Nəti Uhgın. Nəmə təhro, iətəmimi u təmətei nauəuə tolkeikei məmə kitah kotətəlig e nati keiu nian kəutafin nərgi İesu. Nian nəuvein, nəmə kəutafin “İesu Krısto,” tolkeikei məmə kotətəlig e İesu təhmen əmə məmə in iətəmimi. Nian nəuvein, nəmə kəutafin “Krısto İesu,” tolkeikei məmə kotətəlig e İesu təhmen əmə məmə in “Krısto,” uə Məsaiə, iətəmimi iətəm Uhgın təməni məmə otahli=pa.

İkin Katilpin Niəməha İkin rəha Uhgın İkin Katilpin Niəməha İkin rəha Uhgın, inəha, rəhn-kapə Bokis rəha Nəniəkisiən Rəha Nasiruiən ilis ikin. İkin əha, nepətiən əhagəhag mine nəsanəniən rəha Uhgın tətətig ikin. Nətəmimi əpnəpin ko kəsəhuvəniən imə İkin Tasim Agin İkin məmə okoteruh natimnati mın u, mətəu pris asoli agin əmə. Kəni in təsuvəniən nian rəfin. Tatuvən ikin nian kətiəh əmə e nu mın rəfin. Pris asoli agin təhrun nuvəniən imə İkin Tasim Agin İkin, in tatos nira sakrifais kəni matuvən, kəni matol=pən nira e rəhn-kapə bokis u. Noliən əha, in nəmtətiən təuvir

kəti, iətəm tətəgətun məmə nətəmimi okotəkeikei kimis o rəhalah noliən tərəh min. Mətəu e nərə kəha rəha sakrifais, in tatilpən niəməha rəha Uhgın (Hip 9:5). Aupən agin, nətəm Isrel kəmautol noliən əha, mətəu rəueiu, kitah kəsotohtəu-pəniən noliən u mətəu Iesu Krısto təmos nimeı pris asoli, kəni təmos nimeı nati miəgəh min iətəm kəmotohamu o sakrifais.

ikın təpiə məpiə ikin Nian kətəghati e ikin təpiə məpiə ikin e Niutestimın, nıpətın təmə ikin əha, nətəmimi kohkə ikin, kəni ikin əha tasık ikin, kəni tol lanəha, natimnati nəuan nəuvein əmə tateviə ikin.

Ikin Tasim Agin Ikin Nəuan asim agin əpəha e Nimə Rəha Uhgın. Afin “Nimə Rəha Uhgın” e tiksınəri.

Ikin Tasim Ikin Nəuan kəti e Nimə Rəha Uhgın iətəm kətuvan nati pien pien tatuvən o Uhgın. Afin “Nimə Rəha Uhgın” e tiksınəri.

Isrel Jekəp in nətı Aisək mine Rəpekə, kəni Aisək in nətı Epraham. Uhgın təmauın ərəgrəg e Jekəp mauın=pən e Isrel kəm in. Isrel u təmələs nətın nəman ilah tueləf, kəni ilah u tipı nəuaniləuis rəha Isrel. Ikin iətəm kəutatig ikin, kətauın lan məmə Isrel. Aupən ikin, nərgi nitəni u Kenan, kəni rəueiu nərgin kəti min u Paləstain.

kaməl Inu nati miəgəh kəti iətəm kətasuə lan təhmen e əhos, mətəu in iahgin min e əhos. Təhmen o naliuəkiən əpəha təpiə məpiə ikin. Tətələs nati figəm min. Katol napən e nimeimein. [Eruh-to narmin e pej #/(PicDict p3, 12).]

kaunsil Kaunsil, in kot kəti rəha Isrel. Nətəmi asoli səpınte-uan rəha Isrel kəutəharəg lan. Ilah nəuvein, pris asoli agin min aupən, kəni ilah

nəuvein nətəmi asoli rəha Isrel, nəuvein nəgətun mən rəha Lou uə Farəsi mən uə Satusi mən. Kaunsil in tətəsal vivi o natigiən rəha nəuaniləuis mən rəha Isrel. Nian nəuvein kəutəghati e noliən rəha nəfakiən, kəni nian nəuvein kəutakil nətəmi nətəm kəutatgəhli lou. Pris asoli ağin in tətərməniğ e nuhapuminiən mən rəhalah. Kaunsil u inu təməni məmə Iesu Krīsto otəkeikei mīmīs, kəni mahli=pən kəm Pailət u in kəpmən rəha Rom, məmə otətu-pəri Iesu e niği kəməluau. (Mat 26:59; Mak 14:55; 15:1; Luk 22:47; Wək Mən 4:15; 5:21; 6:12; 22:30; 23:1; 24:20)

lafet rəha Nauəniən Vi kətəni məmə Pentekos
Afin “Pentekos” e tiksiniəri.

lafet rəha Noliən Nimauvlavl Lafet rəha Noliən Nimauvlavl in lafet kəti tol nati ağin lan o nətəm Isrel. Lafet u, katol əpəha Jerusiləm e niətəni asoli u Jutiə. E lafet əha, nətəm Isrel kəutəhli nəua krep mine nəua olif, məutəfaki lan. Kəni ilah məutəpəli e nimauvlavl mitə mitə mən. Kautol məmə nikilah tətəhti rəhalah kəha mən nətəm kəməutatig ikin təpiə məpiə ikin o nu fote (Lev 23:33-36; 39-43; Dut 16:13-16). Nətəm Isrel tətəpət kəmohiet məutəhuvən Jutiə məutəhuvən e tauin u Jerusiləm məmə okotol pəti lafet u. Lafet u katol katos nian eit, kəni katol e məuiğ iətəm tatol sikis lan, uərisig e lafet rəha Pasova.

lafet rəha Pasova Lafet rəha Pasova in lafet əsoli rəha nətəm Isrel. E lafet u, nikilah tətəhti nian əpən ilah slef mən əpəha niətəni Ijip. E nian əha, Uhgən təməni məmə otitis ilah məhlman pətigəm e lah e niətəni Ijip məmə ilah okəhuvən e niətəni kəti rəhalah əmə. Uhgən təməni məmə in otahli=pən rəhan agelo məmə otəhamu iərman mən nətəm

kəmotaupən motair e nimə mīn rəfin əha Ijip, inu kəlkələh mīn muvən mətəuarus iauəhli mīn mīne nati miəgəh mīn. Mətəu in təməni kəm nətəm Isrel məmə ilah okotəkeikei motohamu nəti sipsip mīn, kəni motos niralah motol=pən e nīkali doə mīn rəhalah, mīne ilis ikin. Kəni nian agelo rəha nīmisiən oteruh nīrə, in otiuvigegəu e nimə kəha, məpəh, kəni məsohamuiən iərman kəti əha ikin. Kəni kəməni=pa lauig lan, nətəm Isrel kəmohiet Ijip. Kəni Uhgīn təməni məmə ilah okotol lafet kəti e nu mīn rəfin məmə nīkilah otətəhti nian lapīn əha. Tol lanəha, e məuig əhruahru rəhan, nətəm Isrel kəutohamu nəti sipsip mīn, məutuvan, mautun pəti. (Luk 22:7-8; Eks 12:21-30; Dut 16:1-8).

lafet rəha Piret U Is Tikə Lan Inu lafet rəha nətəm Isrel iətəm tətaupən lafet rəha Pasova. Nian nətəm Isrel kəmohiet Ijip, kəmotol pīret u is tikə lan məmə ilah okotol uəhai əmə məmə okohiet Ijip, mətəu-inu pīret u is tikə lan tətəpə uəhai əmə. Nati kəti mīn, is in nəmtətiən kəti rəha namīkmikiən, kəni ilah kəmotəraki rəfin e nimə rəhalah, təhmen e nəmtətiən məmə ilah kəmotəraki rəfin e nərəhiən e nəmiəgəhiən rəhalah. (Mat 26:17; Mak 14:1,12; Luk 22:1,7).

Lek Kaləli, Lek Taipiriəs Inu nəhu asoli əpəha pahav e nītəni u Isrel. Nəfəməhiən rəhan təhmen e 22 kilomitə, kəni nepətiən rəhan təhmen e 12 kilomitə. Nərgīn kəti mīn kətəni məmə Lek Kenesəret e Luk 5:1.

leprosi E Nauəuə Rəha Uhgīn, nəghatiən u “leprosi” tətəghati e nīmisiən pīsīn pīsīn mīn rəha nīlositəmi. Nīmisiən mīn u tətərəkīn nīlositəmi, kəni Lou rəha Mosis tətəni məmə iətəmi kəti iətəm

təmos nimisiən lanəha, in tamikmik e nəhmti Uhg̃in. Kəni in təkeikei matig isəu o nətəmimi rəfin. Nəmə nimisiən təmikə lan, in təkeikei muvən meh pris məmə in otəni pətigəm kəm nətəmimi rəfin məmə nimisiən tinikə mine namikmikiən tikə. Afin Levitikas iətəm tepət 13-14.

Lifait Ilah nətəmimi m̃in u kəutasiru e pris m̃in e uək rəhalah, kəni kautol uək p̃isin p̃isin m̃in əpəha e Nimə Rəha Uhg̃in. Ilah səniəmə pris m̃in, mətəu ilah kauts̃ipən e nəuaniləuis rəha Lifai aupən təhmen əmə e pris m̃in.

Lou; Lou rəha Mosis Nəghatiən əha “Lou,” iətəm kəmətēi asoli, ñipət̃in u təmə Uhg̃in təməfən lou m̃in kəmə nətəm Isrel. Nian rəfin kətəni “Lou” məmə nərgi nauəuə faif iətəm tətətig e Oltestim̃in, nərgilah u, Jenesis, Eksodas, Levitikas, Namba, mine Dutronome. Nauəuə m̃in u faif, ilah kotəhmen e nəukət̃i lou m̃in rəfin rəha nətəm Isrel.

mastət Mastət in nig̃i kət̃i iətəm katol=pən ñikit̃in e nauəniən məmə təpien vivi. Ñikit̃in in natiəkəku ag̃in (Mat 13:31).

nəghatiən Kris, Aram, Hipru E nian rəha Iesu, nəghatiən Kris təhmen e Bislama rəha nətəmimi m̃in rəfin ik̃in m̃in Rom tətarməñig lan. Aupən ik̃in, kəmətēi Niutestim̃in e nəghatiən Kris, kəni nəghatiən kət̃iəh kət̃iəh əmə e Niutestim̃in kəmətēi e nəghatiən Aram (Aramaik). Nətəmimi rəfin e Isrel e nian rəha Iesu kəmətəghati e nəghatiən Aram. Kəmətēi Oltestim̃in e nəghatiən Hipru, iətəm aupən ik̃in nətəmimi rəha Isrel kəmotəghati lan.

nəhgi-pəniən Afin nəghatiən u “əhgi=pən” e tiks̃inəri.

Nəniəskasikiən rəha Nasiruiən Nəniəskasikiən asoli keiu e Nauəuə Rəha Uhgın, kəti u kətəni məmə Nəniəskasikiən Əuas (Oltestimin) mine kəti min u kətəni məmə Nəniəskasikiən Vi (Niutestimin). Uhgın təmol Nəniəskasikiən Əuas əpəha e nitəuət Sainai. In təməni əskasik məmə in otol nətəm Isrel məmə kəhuva ilah rəhan min nətəmiimi nəmə ilah okotətəu=pən əhruahru lou min iətəm in təməni kəm Mosis. Mətəu iətəmiimi tikə iətəm təhrun nolien əhruahru ilah rəfin, kəni tol lanəha, iətəmi kəti tikə iətəm tuva mətəhruahru e nəhmti Uhgın e nolien rəha nitəu-pəniən lou. Nəniəskasikiən Vi tətəni məmə Iesu Kristo təmiimis e nigı kəməluau o nolien tərəh min rəha nətəmiimi. In aru təmos nalpiniən rəhatah. Nian iətəmi kəti tətəhatətə e Iesu məmə in təmol lanəha, kəni Uhgın tatol məmə iətəmiimi əha in tətəhruahru e nəhmtin, təhmen əmə məmə in təməsolien nolien tərəh kəti. (Nəniəskasikiən Əuas – Luk 1:72, Uək 3:25; 7:8; Kal 3:17; Hip 9:1. Nəniəskasikiən Vi – Mat 26:28; Mak 14:24; Luk 22:20; Rom 11:27; 1Kor 11:25; 2Kor 3:14; Hip 7:22; 8:6-13; 10:16; 29; 12:24; 12:20). Nəniəskasikiən rəha nasiruiən nəuvein tol lanu lan: (Noa) Jen 9:8-17; (Epraham) Jen 12:2-4; 15:9-21; 17:1-27; (Isrel) Eks 19-24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefit) 2 Sam 7:5-16; (Isrel – in vi) Jer 31:31-34.

nətəligiən tərəh rəha iətəmiimi Nətəmiimi rəfin kautol təfagə tərəh mətəu-inu nətəligiən tərəh rəha iətəmiimi tətətig e tah rəfin. Nətəligiən tərəh əha tatiuvi=pən itah məmə kautol təfagə tərəh. Rəhatah nəsanəniən tikə məmə kəsotolien təfagə tərəh motol nolien təuvir. Uhgın əmə təhrun nolien nətəligiən tərəh rəha iətəmiimi tuva mətəuva vi min. (Rom 7:5).

Nəti Sipsip rəha Uhgın Jon Bəptais təmauin e Iesu

Kristo məmə nəti sipsip rəha Uhgın (Jon 1:29,36). E nian rəha Oltestimın, nətəm Isrel kəmautos nəti sipsip mın məutəhuvən e Nimə Rəha Uhgın məmə pris kəti otətuhamu ilah mətəfən kəm Uhgın. In təmol sakrifais lan məmə Uhgın otafəl noliən tərəh rəhalah mın. Nəti sipsip u təmos nımei iətəm Isrel, mos nalpinien rəhan. Kəni nian nıra nəti sipsip təmaıu, kəni nəti sipsip tımıs, kəni iətəmimi u təmos muva, Uhgın tətəfəl noliən tərəh mın rəhan. Kətauın e İesu məmə nəti sipsip mətəu-inu təməfən nəmiəgəhiən rəhan təhmen e sakrifais kəti iətəm təhruahru vivi, kəni sakrifais u otafəl noliən tərəh mın rəha nətəmimi rəfin nətəm kəutəhatətə lan. E nauəuə rəha Nəhan-əhanien, japtə 5, Jon təmafı İesu təhmen e nəti sipsip.

Nanihluə Afin-to “İanihluə” e tiksınəri u.

nard Nard in nati kəti nəmiəvin tətəpien vivi, təhmen e nigipisi.

Narmənigiən Rəha Uhgın Nətəmimi nətəm kəutəhatətə e İesu Kristo kəni mautitəu=pən in, ilah nətəmimi rəha Uhgın, kəni ilah kəutəhuva məutəhgəl e narmənigiən rəha Uhgın. In kig rəhalah. In tateh vivi ilah, mətəfən natimnati kəm lah rəha nəmiəgəhiən rəhalah, matit ilah e noliən iətəm in təuvır o lah, kəni mətərməniğ e lah. Aupən ağin nətəmimi rəfin kəutəhtul isəu o Uhgın mətəu-inu ilah rəfin nol təfagə mın. Mətəu nian İesu təmimis e nigı kəməluau, kəni məmiəgəh mın e nimisiən, in təmol suaru vi məmə nətəmimi kotəhrun nitəliğ=pa mınıən o Uhgın. Nian nətəmimi kəutəhatətə e İesu Kristo, kəni Uhgın tatol məmə ilah kəutəhruahru e nəhmtin, matol ilah nenətin mın, kəni rəueiu ilah kotəhrun

nəghatiən kəm in e nəfakiən, kəni motəhrun nətəuiən nəuiən, kəni motəhrun nitəu-pəniən in.

narmi nati min E Bislama, kətəni narmi nati lanu məmə, “aedul.” Narmi nati min nəuvein kəmisikəuvin nati miəgəh min lan təhmen e kau. Kəni nəuvein kəmisikəuvin nətəmimi lan, uə uhgin əlkələh min, uə nati pişin kəti. Narmın nati in nati kəti nətəmimi kautol e niği uə aiən kəti. Nətəmimi kautol, kəni mautəfaki kəm narmi nati min, mautol sakrifais min kəm lah məmə narmi nati otasiru e lah, nati əpnəpin in niği əmə uə aiən əmə iətəm təsətəuiən nati, kəni rəhan nəsanəniən tikə.

naruətuəhiən Afın-to “aruətuəh” e tiksınəri u.

nasumiən rəha krep Niləuis kəti nərgin u, krep. In niləuis kəti nətəmimi kəməutərfei e nian rəha Baebol, kəni kətərfei əhanəh kətəuarus=pə u rəueiu. Nəuan tətəhiən kəni təuvir o nunian. Nian nəuvein kətətərauiə lan tasik məmə təhrun nəməhliən tuvəh nəuətin. Kəni katol wain e nəuan. İuəkır nətəmimi e nian əha ilah kəutəmmim wain. Nian rəha noliən wain, ilah kautos nəuan nati u tərət, kəni motəuvəregin=pən e niyəg kəmol e kəpiel. Konu motevig-evig lan məmə nəhun otiet. Kəni ko, kotos pətəl min iətəm kəmol e nilosi nəni, uə nilosi nati kəmol e nəriəpig, kəni motətəlmın=pən nəhu nati u lan, konu motəharu məmə otuva mol wain lan. Nian nəuvein, kotol nimə əpəha e nasumiən rəha krep. Nəfəməhiən rəhan təhmen e 5 mitə, kəni nikəlin təhmen e 2 mitə. Konu motol=pən nəhgi nimə. İətəmimi kəti otəkeikei mətəharəg əha ikın mətə nakləh min kotəkləh lan, uə nati miəgəh kəti, uə mənig tuvən imə e nasumiən. E Mat 21:33, Mak 12:1, mine Luk 20:9, İesu təməni nəghatiən əuhlin kəti

mətəghati e nasumiən kəti rəha krep. İətəmi kəti təmol nasumiən kəti lanu, uərisig təhlman=pən lan kəm nətəmimi nəuvein məmə okəutəsal vivi ohni. Nian nəuan nıləuis u timarəg, ilah okotəkeikei motəfən kəti kəm in mətəu-inu rəhan nasumiən, konu motaskəlīm rəhalah nıpılğan məmə rəhalah nətəouiən. Nian kəti kotəhrun nəfəniən krep, uə wain, uə vatu. [Eruh-to narmın e Mat 21:33, pej #/ (PicDict pp 3,7).]

Nauəniən Rəha Nəmtətiən Rəha İesu Uərisig İesu otimis e nigi kəməluau, in təmauin e rəhan nətəmimi kəməhuva motauən ilah mın e Lafet Rəha Pasova. Təmos pıret məgəuvahli, (e nian əha, kəsətəiən e nau, mətəu kətəghali əmə), kəni məni məmə, “Inu təhmen e nıpətik.” Pıret u tətəgətun=pən nıpəti İesu İətəm təmimis o tah. Kəni təmos wain, kəni məni məmə, “Inu təhmen e nırak İətəm otaiu o nosmiəgəhiən nətəmimi.” Kəni pıret mıne wain, kətuəgətun=pən nımisiən rəha İesu. Kəni təməni məmə nian okotun pıret kəni motəmnım wain əha, kitah nətəmimi rəha nıməfaki, kitah nıkitah otəkeikei mətəhti nımisiən rəhan e nigi kəməluau. (Mak 14:12-26; Mat 26:17-30; Luk 22:7-23; 1Kor 11:23-25). [Eruh-to narmın e Mat 26:20-29, pej #/.]

nauəuə kəmaiu-aiu E nian əha, nauəuə rəfin kəmaiu-aiu. Kotos mapepe əfəməh kəti kəni kaiu-aiu. Kəni nəmə İətəmi asoli kəti tolkeikei məmə nətəmimi əpnarın əmə okəsotafniən, kəni in tuvan-ərain=pən nati kəti e nıfifin, məmə taskəlīm tiəkis mapepe.

negəu e neai E Bislama, kətəni məmə “heven.” Inu ikın İətəm kitah nəfaki mın okəhuvən motatig ikın kitah Uhgın o nian kəti. Negəu e neai səniəmə neai

u iətəm kitah kəutafu məuig mine məhau min lan, kəpə. Negəu e neai in ikin iətəm Uhgın tətətig ikin.

nimə rəha nuhapuminian E tauin kətiəh kətiəh rəha Isrel, nimə rəha nuhapuminian əha ikin. Kəni nimə min əha, nəuan əha ikin rəha nətəmimi nətəm kəutuhapumin ilah min ikin o nəfakiən kəm Uhgın, kəni məutafin Nauəuə Rəha Uhgın. Ikin əha, kətəghati min o natimnati pisin pisin min, təhmen əmə e iməim. Nətəm Isrel kəmotuyləkin min nimə min u e tauin min iətəm ihluə e nitəni u Isrel, təhmen e Rom. [Eruh-to narmin e pej #/(PictDict p2)]

Nimə Rəha Uhgın Inu ikin nətəm Isrel kəutəhuva məutəfaki ikin kəm Uhgın. Inu əpəha Jerusiləm. Iat asoli kəti titəlau e Nimə Rəha Uhgın. Nətəmimi rəha kəntri min rəfin kotəhrun nuvəniən ikin. Kəni əpəha imə agın e iat u, in iat kəti min iətəm nətəm Isrel əmə kotəhrun nuvəniən ikin. Kəni əpəha imə e iat u, in iat kəti min iətəm iərman min əmə kotəhrun nuvəniən ikin. Kəni əpəha imə e iat u, in iat kəti min iətəm pris min əmə kotəhrun nuvəniən ikin. Ikin əha, kəutoh nati miəgəh min, məuteikuas e lah, kəni mautol sakrifais lan e oltə. Nimə əhruahru tətətig e iat əha. Nəuan keiu əha ikin, Ikin Tasim Ikin mine Ikin Tasim Agın Ikin. Nəuan iətəm tətaupən lan, kəutəni məmə Ikin Tasim Ikin. E nəuan əha, kəmotələhu=pən nati kətəharu-pəri lait lan ikin, mine tepil kəti iətəm kətəlin-pəri piret asim min lan. Kəni kətuvan nati pien-pien ikin. Nəuan iətəm tətərisig lan, kəutəni məmə Ikin Tasim Agın Ikin. Ikin əha, Bokis Rəha Nəniəskasikiən Rəha Nasiruiən tətətig ikin. Pris asoli agın əmə təhrun nuvəniən ikin, kəni tatuvən

ikin nian kətiəh əmə e nu mīn rəfin, matos nīrə sakrifais kəti o noliən tərāh mīn rəhan, mīne noliən tərāh mīn rəha nətəm Isrel.

Əpəha e iat asoli titəlau e Nimə Rəha Uhgīn, nətənimi rəha kəntri mīn rəfin kotəhrun nuvəniən ikin. Mətəu nətəm Isrel kəmotol u ikinu tuva məmə makit kəti, məmə nətənimi kotəhrun nosiən nəhmti nati miəgəh mīn, oiel, wain, mīne sol o noliən sakrifais lan. Nətənimi nətəm kəmotəpən isəu məhuva matos məni pisin pisin mīn e profens mīn rəhalah. Tol lanəha okotəkeikei motos məni əhruahru rəha Nimə Rəha Uhgīn. Konu nətənimi nəuvein ilah kautol bisnis e noliən jenis e məni. Nətənimi tepət kautəpən isəu mətəhuva məmə kotol sakrifais, kəni kautəkeikei mautos nəhmti natimnati pisin pisin mīn. Konu inu ikin u e Nimə Rəha Uhgīn tuva məmə ikin təuvir kəti ikin məmə kol makit ikin, nati əpnəpən məmə ikinu in ikin kəti rəha nətənimi e nitəni mīn rəfin məmə kotəfaki ikin.

Kitah kəutafin e Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; mīne Jon 2:13-22 məmə ikin əha, Iesu təməgəu pətigəm nətənimi nətəm kəmautol səlim e nati miəgəh mīn rəha sakrifais mīne nətəm kəmətəliuvə e məni. Nian kotol lanu lan, nəghatiən rəha iəni Səkaraea tuva matol nīpəhrīniən lan. (Sek 14:21. Afin mīn e Jer 26:1-15; Hos 9:15-16; mīne Mal 3:1-5).

E nu AD 66, nətəm Isrel kəmotorgəhu e kəpmən rəha Rom, kəni ami rəha Rom kəmotol win, kəni motərəkin agin Nimə Rəha Uhgīn. [Eruh-to map rəha Nimə Rəha Uhgīn e pej #/.]

noliən rəha nitənimian iətənimi Nətəm Isrel e nian əha kəsotitənimian iətənimi e niftəni. Ilah kəuteikuas e nīpətīlah, kəni motəuveg ilah e napən

u kəmotol=pən nati pien-pien u tətəpien təuvir (Afin-to Jon 12:7; 19:39-40), konu motəfən e nıpəg kəpiel, kəni motahtıpəsıg=pən nıpəg e kəpiel asoli kəti. [Eruh-to narmin e Luk 23:53, pej #/, mine kalə foto rəha nıpəg kəpiel.]

pauis Pauis, in bokis əkəku kəti kəmol e nilosi kau. Kəmotətei rəkis əlkələh nəghatiən nəuvein rəha Nauəuə Rəha Uhgın motuvepei lan (Eks 13:1-10,11-16; Dut 6:4-9; 11:13-21). Nətəmimi kəmotol lanəha mətəu-inu kotolkeikei məmə okotol nəghatiən iətəm tətətig e Dut 6:8 mine 11:18. Kəni nətəm Isrel rəfin u nəman nətəm kinotos rəkis nu tatin, ilah okotol pauis mın əha nian tərət, kəni nian rəfin e nian rəha nəfakiən. Kəutəlis=pən mın e nıpənəgilah mine nəhlmişlah məuil. E nəghatiən Inglis, kətəni paus əha məmə, “Phylactery.”

Pentekos In lafet kəti rəha nətəm Isrel. Ilah kautol lafet asoli əha nian ilah fifti uərisig e lafet rəha Pasova. E nian rəha Iesu, nauəniən asoli əha, in nian iətəm kətəni-vivi Uhgın o nauəniən vi rəha nasumiən. Rəueiu, kitah kautol lafet rəha Pentekos Sante mətəu-inu e nian əha Narmin Rəha Uhgın təmuva mırəuei nətəmimi rəha Iesu (Uək 2:1-4; 20:16; 1Kor 16:8). [Eruh-to narmin e Uək 2, pej #/.]

perəl Perəl u, in kəpiel təuvir əpəha e niki kəuvin. [Eruh-to narmin e Mat 13:46, pej #/.]

pris Nətəmimi u, ilah suaru rəha nətəm Isrel o nuvəniən o Uhgın. Ilah kautos nəfakiən, kəni kautol sakrifais mın mautoh nati miəgəh mın e Nimə Rəha Uhgın o nəfəniən kəm in. Pris mın nəuvein kautol uək pisin mın. Nəuvein kəutasiəpən e lait mın, nəuvein kəutuvan nati pien pien mın.

pris asoli Inu pris kəti iətəm tətərmənig e pris mın

nəuvein rəha nətəm Isrel.

pris asoli agin Inu pris kətiəh əmə iətəm in ilis e pris mın rəfin. E nu mın rəfin, e nian kətiəh əmə, in tatos nira sakrifais matuvən İkin Tasim Agin İkin e Nimə Rəha Uhgın məmə ofafəl noliən tərəh mın rəha nətəm Isrel. [Eruh-to narmın e Hip 9:7, peş #/.]

prons Prons, in aiən kəti, mətəu rəhan kalə tauiah təhmen e kol. Nian kəmətəruru əhanəh aiən, kəni kəmaupən katol natimnati e prons.

Səmeriə, iətəm Səmeriə Nətəm Isrel kəutəməki e nətəm Səmeriə. E nian əha, tiəkis o nətəm Isrel məmə okəhuvən ima nətəm Səmeriə, mətəu-inu e rəhalah nehian, nətəm Səmeriə ilah kotamikmik e nəhmti Uhgın. Nəmə okəhuvən imalah ikın, kəni ilah mın okotamikmik.

sakrifais E nian rəha Oltestimin, Uhgın təməni kəm nətəm Isrel məmə ilah okotəkeikei motol sakrifais mın kəm in. Sakrifais pisin pisin mın. Nətəmimi kəmautol sakrifais mın nəuvein o nəniən tagkiu o Uhgın o rəhan nəuviriən kəm lah. Kəni kautol sakrifais kəti məmə Uhgın ofafəl noliən tərəh mın. İətəmimi iətəm tatol noliən tərəh, otəkeikei mos nalpiniən, kəni nalpiniən u in nımisiən. Nian İesu Kristo təməsuva əhanəhiən e nəhue niftəni, nətəm Isrel kəmautos nati miəgəh mın mautəhuvən e Nimə Rəha Uhgın. Kəni nati miəgəh u otos nımeilah, kəni pris mın okotohamu. Nətəmi əpnapin əmə kəsotohamuiən nati miəgəh mın əha, mətəu pris mın əmə. Nati miəgəh mın u təhmen e sipsip uə nəni uə kau iətəm təuvir. Nəmə nati miəgəh tatos nıməgim uə in tatimis, kəni ko kəsotosiən o sakrifais.

Sapət Sapət in nian iətəm nətəm Isrel kəutəfaki lan. Sapət tatətuəuin e 6 klok lapin e Fraide

nian miṭigar t̄ineiuaiu r̄akis, muv̄an m̄ət̄uarus 6 klok lap̄in e Sarere. E Sap̄ət, n̄ət̄amimi k̄əsotolīan ūək k̄əti m̄ine. Ilah k̄əut̄ameig əmə. Nian u, in nian asim r̄əha n̄ət̄am Isrel. N̄əghatīan u Sap̄ət, e n̄əghatīan r̄əha n̄ət̄am Isrel aup̄ən, n̄ip̄ətin t̄ət̄əni m̄əm̄ə, “əmeig.” Nian Uhḡin t̄əmol n̄əhue n̄ift̄əni aup̄ən, Nauəuə R̄əha Uhḡin t̄ət̄əni m̄əm̄ə in t̄əmol ūək nian sik̄is, k̄əni nian tatol s̄əp̄in lan, r̄əhan ūək t̄əmol naunun. K̄əni in t̄əm̄əmeig. Konu tol u, in t̄əm̄əl̄əhu nian tatol s̄əp̄in lan e wik, m̄əm̄ə in nian t̄əuv̄ir k̄əti r̄əhan. K̄əni e Lou m̄in īət̄əm in t̄əm̄əf̄ən k̄əm Mosis, in t̄ət̄əni p̄ətiḡəm m̄əm̄ə nian tatol s̄əp̄in lan, in nian asim r̄əhan, īət̄əm r̄əhan n̄ət̄amimi m̄in ok̄əsotolīan ūək k̄əti lan. K̄əni nolīan īət̄əm n̄ət̄amimi okot̄ameig e nian əha, in t̄ət̄əḡətun r̄akis ilah m̄əm̄ə ilah n̄ət̄amimi r̄əha Uhḡin.

E Niutestim̄in, Iesu in t̄əm̄əni p̄ətiḡəm m̄əm̄ə in N̄əti īət̄əmimi, k̄əni in tep̄ət mapir̄əkis nian r̄əha Sap̄ət. In Īərm̄əniḡ r̄əha nian r̄əha Sap̄ət. M̄ət̄əu n̄ət̄əmi asoli r̄əha n̄ət̄am Isrel, ilah kautol nīəm̄əha k̄əm in, m̄ət̄əu in tatol vivi n̄ət̄amimi n̄ət̄əm kau-tohm̄is e nian r̄əha Sap̄ət, k̄əni ilah k̄əmot̄əni m̄əm̄ə nolīan u in ūək, k̄əni ūək t̄əmatḡəhli lou r̄əha n̄əmeigīən. K̄əni matol m̄in natim̄nati m̄in n̄əuvein īət̄əm n̄ikilah t̄əhti m̄əm̄ə t̄əsəhruahrūīən m̄əm̄ə okol e nian u.

Satusi Ilah u n̄ət̄amimi n̄əuvein r̄əha n̄ət̄əmi asoli m̄in r̄əha Isrel. E nian r̄əha Iesu, pris m̄in tep̄ət, ilah Satusi m̄in. Satusi m̄in, ilah kotol p̄is̄in e Far̄əsi m̄in. E n̄ət̄əligīən r̄əhalah, k̄əut̄əhat̄ət̄ə əmə e Nauəuə M̄in R̄əha Mosis, ilah u, J̄enesis, Ekso-das, Levitikas, Namba, Dutronome. K̄əsot̄ənīən n̄ip̄əhrīənīən e n̄əghatīən m̄əm̄ə nian k̄əti n̄ət̄amimi r̄əfin okot̄əmīəḡəh m̄in e n̄im̄isīən, m̄ine n̄əghatīən

məmə e naunun nian, Uhgın otol nalpinian kəm nətəmimi o nolian tərəh mın rəhalah, kəni otətəou nətəmimi o nolian təuvir mın. Kəni Satusi mın kəutəni məmə nagelo mın mine narmin tərəh mın kohkə.

Selot Selot in pati kəti rəha nətəm Isrel nətəm kotolkeikei məmə otahli pətigəm nətəm Rom, kəni Selot mın əha kautol nəluaginian lanəha kəm nətəmi Rom.

Setən Nəghatian u Setən, tatsipən e nəghatian Hipru, nəghatian rəha nətəm Isrel, kəni nipətin tətəni məmə, “tikimir.” Setən u, aupən in agelo kəti rəha Uhgın, mətəu Uhgın təmahli pətigəm in e Negəu e Neai mətəu-inu in təmətəluagin ilau Uhgın məmə in otarmənig e Uhgın. Afın mın Aes 14:12-15; Esik 28:11-19; Mat 13:38-40; Luk 11:15; Jut 6, Nəh 12.

skopion Skopion in nati kəti təhmen e tupə əkəku kəti iətəm tətəlkəu e niftəni. Tatus iətəmi, kəni tətəhmə pik agin tapirəkis nilpat uə pitimar. (Luk 10:19) [Eruh-to narmin e pej #/.]

slef Slef in iətəmimi kəti iətəm iətəmi kəti təmos nəhmtin, kəni mətarmənig lan. Slef tatol uək kəm rəhan iətəmi asoli, mətəu iətəmi asoli təsətəouian in. Mətəu slef in otəkeikei mol natimnati rəfin iətəm rəhan iətəmi asoli tətəni. Iətəmi asoli rəhan təhrun nolian səlim lan, uə nohamuian, təhmen əmə e rəhan kəti nati miəgəh.

soldia min nətəm kəutəhtul o Nimə Rəha Uhgın

Soldia min nəuvein kəutəhtul o nəsal vivian o Nimə Rəha Uhgın mətəu-inu nətəmimi tepət kəutəhuva mautəhuvən nian rəfin. Nəmə iətəmi kəti tol nati tərəh kəti e Nimə Rəha Uhgın, mətəu ilah kotəhrun nələhu əhruahruian, kəni motələs iətəmi iətəm tatol nati tərəh mın məhuvən e kaləpus. Iətəmi

iətəm tətarmənig e soldia mın əha, in nəuaniləuis kəti rəha pris mın rəha Uhgın, kəni in iətəmi asoli kəti.

tənariəs E nian rəha Iesu, iətəmi kəti tatol uək nian apiəpiə kətiəh, kəni kətətəou e koin məni kəti, nərgin u “tənariəs,” təhmen e 1,000 vatu.

tait Tait u tol lanu lan: Iətəmi kəti tatos nati ilah ten, nəmə pikəh uə nəuanigi uə məni. Kəni tos rəkis kətiəh e natimnati ten konu məmə təfən kəm Uhgın uə kəm iətəmi kəti. Nati kətiəh konu kəutəni məmə “tait.” Tol lanu lan məmə iətəmi kəti tatos 100 vatu, in tətəfən 10 vatu kəm Uhgın. Uə tatos 1,000 vatu, tətəfən 100 vatu kəm Uhgın. Uə tatos 10,000 vatu, tətəfən 1,000 vatu kəm Uhgın.

wit Wit in nati kəti təhmen e rais. Nian tatevia, təhmen e manuvehli kəti iətəm tatol nəuan ilis agin. Nian tıniməhtə vivi, kəni nətəmimi kotətəi motəlin məmə otimətu vivi. Konu motəmki manuvehli məhuvən ikın okəhli nəualah ikın. Noliən rəha nəhliən nəua wit tol lanu lan. Kotasig kau mın kəutaliuək e lah. Kəni nəua wit tiet rəkis e nikilin. Kəni kəutəraki pəri e nəua wit məmə nimətagi otahlifu rəkis nilosilah məpəh nıpətın. Kəni kəhrun nunian nəuan. Nian nəuvein, katol flauə lan rəha noliən pıret. Nian nəuvein kautuvın e sospən o noliən sup. [Eruh-to narmin e pej #/.]

Nauəuə Asim Rəha Uhg̃in Nəmtət̃iən Vi
The New Testament in the Whitesands language of
Tanna Island, Vanuatu
Niutesteman long Nərak, lanwis blong Whitesands
Tanna, Vanuatu

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Whitesands

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

913a182a-255f-5344-b6b0-0294ba221e87